

А. А. Шершун, завідувач кафедри спеціальних дисциплін
Хмельницького центру підвищення
кваліфікації та перепідготовки кадрів ДМСУ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПОРЯДКУ ЗДІЙСНЕННЯ МИТНИХ ПРОЦЕДУР У ЗАСТОСУВАННІ МИТНОГО РЕЖИМУ “ПЕРЕРОБКА НА МИТНІЙ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ” ТА МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ

У статті розглядаються питання застосування митного режиму “переробка на митній території”, визначені Міжнародною конвенцією про спрощення та гармонізацію митних процедур, а також наводяться рекомендації щодо адаптації національного законодавства до міжнародної практики (стандартів) здійснення митних процедур.

В статті розглядаються питання застосування митного режиму “переробка на митній території”, визначені Міжнародною конвенцією про спрощення та гармонізацію митних процедур, а також наводяться рекомендації щодо адаптації національного законодавства до міжнародної практики (стандартів) здійснення митних процедур.

The issues of the applying of the customs regime “inward processing on the customs area”, which are determined by the Kyoto Convention, have been considered in the article. The author also suggests the propositions for the adaptation of the national legislation to the international practice (standards) of the customs procedures execution.

Ключові слова. Митні процедури, митний контроль, митний режим, переробка на митній території України.

© А. А. Шершун, 2011

Вступ. Відповідно до Закону України “Про приєднання України до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур” від 5 жовтня 2006 р. № 227-V Україна приєдналась до цього Протоколу, ухваленого 26 червня 1999 р. у м. Брюсселі, в тому числі до додатка I і II до нього, прийнявши Спеціальні додатки (додаток III до Протоколу) [1]. Проте залишаються неврегульованими питання повної імплементації національних вимог щодо застосування окремих митних режимів, у тому числі режиму “переробка на митній території”.

У статтях таких науковців, як М. І. Резнік, С. І. Істомін досліджувалися загальні питання застосування митних режимів як адміністративного інструмента регулювання зовнішньоторговельних операцій та окремі питання еквівалентної компенсації, але комплексний порівняльний аналіз відповідності національних норм вимогам міжнародних конвенцій не здійснювався.

Постановка завдання. У статті заплановано проаналізувати актуальні питання порядку здійснення митних процедур та обґрунтувати необхідність унесення змін до чинних законодавчих актів України з метою запровадження міжнародних стандартів митного контролю, більш ефективного здійснення митних процедур та створення сприятливих умов для вітчизняних товаровиробників.

Результати дослідження. Головною метою застосування митного режиму “переробка на митній території України” є надання можливості вітчизняним підприємствам запропонувати свої товари та послуги на міжнародних ринках за конкурентоздатною ціною, що, у свою чергу, сприяє економічному зростанню та зайнятості населення. У міжнародній практиці митний режим “переробки на митній території” передбачає повне або часткове звільнення від сплати ввізного мита та податків: податок на додану вартість (ПДВ) або податок на товари та послуги (ПТП). Товари, які ввозяться для переробки на митній території, підлягають вивезенню протягом встановленого строку, після того як вони були піддані переробці, ремонту або іншим дозволеним митним операціям.

Поняття “режим переробки на митній території України” визначено Митним кодексом України [2], це: митний режим, відповідно до якого ввезені на митну територію України товари, що походять з інших країн, піддаються в установленому законодавством порядку переробці без застосування до них заходів нетарифного регулювання за умови вивезення за межі митної території України продуктів переробки відповідно до митного режиму експорту.

Розглянемо поняття переробки на митній території, визначене Конвенцією Кіото (далі – Конвенція), це: “митний режим, відповідно до якого певні товари можуть бути ввезені на митну територію з умовним звільненням від увізних мита та податків, виходячи з того, що такі товари призначені для виробництва, переробки або ремонту та подальшого вивезення [1].

Із наведених вище визначень спільним є:

- товари ввозяться на митну територію з метою переробки, ремонту або виробництва;
- передбачається зворотне вивезення товарів, отриманих у результаті переробки.

Відмінностями є те, що національним законодавством передбачено незастосування до товарів заходів нетарифного регулювання в той час, як Конвенцією передбачається лише умовне звільнення від сплати мита

та податків. Що стосується будь-яких інших продуктів, включаючи відходи, які утворилися в результаті переробки або виробництва товарів, допущених для переробки на митній території, що не вивезені або не приведені в комерційно непридатний стан, з них можуть стягуватися ввізне мито та інші податки.

Важливим аспектом розгляду зазначеного питання є уточнення термінів:

– наказом Державної митної служби України від 13 вересня 2003 р.

№ 609 “Про затвердження Порядку застосування митних режимів переробки на митній території України та переробки за межами митної території України” [3] визначено поняття продуктів переробки – “товари, що утворюються внаслідок переробки товарів, розміщених у режимі переробки: товарна продукція, супутні продукти переробки, відходи переробки, залишки переробки”. Конвенцією встановлено компенсаційні продукти – це продукти, які є результатом виробництва, переробки або ремонту товарів, щодо яких дозволено використання режиму переробки на митній території.

Не визначеним на даний час національним законодавством є поняття еквівалентних товарів – “це вітчизняні або ввезені товари, ідентичні за описом, якістю та технічними характеристиками товарам, увезеним для операцій з переробки на митній території, які вони замінюють”.

Перелік операцій щодо переробки товарів установлений ст. 231 Митного кодексу України, а саме:

- 1) власне переробка товарів;
- 2) обробка товарів – монтаж, збирання, монтування та налагодження, внаслідок чого отримуються інші товари;
- 3) ремонт товарів, у тому числі відновлення та регулювання;
- 4) використання окремих товарів, що не є продуктами переробки, але які сприяють чи полегшують процес виготовлення продуктів переробки, якщо самі вони при цьому повністю витрачаються. Конвенцією додатково встановлено можливість застосування митного режиму переробки на митній території за операціями фасування, пакування та перепакування товарів [2].

Для того щоб особа отримала право на здійснення операцій переробки товарів на митній території, вона мусить отримати дозвіл від митного органу.

Нормами Конвенції Кіото передбачено отримання дозволу за двома процедурами:

– стандартною, яка передбачає попереднє отримання дозволу до розіщення товарів у митний режим.

Ця процедура також визначена національними нормативно-правовими актами України та відповідає нормам, установленим ст. 230 Митного кодексу України і наказом Державної митної служби України від 13 вересня 2003 р. № 609 “Про затвердження Порядку застосування митних режимів переробки на митній території України та переробки за межами митної території України”.

– спрощеною процедурою, що здійснюється шляхом подання декларації у випадках здійснення разової операції з переробки товарів, а також у випадках, коли переробка товарів має незначний економічний вплив (переробка за наймом, підряд або ремонт). У цьому разі реєстрація поданої декларації є дозволом на переробку товарів. Вищезазначений порядок не застосовується в Україні.

Процедура отримання дозволу та відомості, які подаються митному органу для отримання дозволу повністю відповідають нормам Конвенції:

- у заяві зацікавлена особа зазначає ПІБ, адресу, а також відомості про переробне підприємство (підприємства), які безпосередньо здійснюватимуть переробку товарів;
- зазначаються відомості про товари, що перероблятимуться (найменування товарів, код товару, країна походження, кількість та вартість партії товарів, що планується до ввезення);
- повідомляються відомості про компенсаційні продукти (опис операції, норми виходу готової продукції або метод визначення зазначених норм);
- експортні операції з компенсаційними продуктами, інформація про спеціальні процедури переробки (еквівалентну компенсацію);
- відомості про період часу, протягом якого планується завершити переробку;
- інформацію про найефективніший метод ідентифікації імпортованих товарів у складі компенсаційних продуктів;
- відомості про митні органи, які здійснюватимуть митне оформлення та контроль за порядком здійснення операції переробки.

Під час прийняття рішення розглядаються можливість дотримання підприємством установлених законодавством умов переробки, технологічні особливості процесу переробки та можливість ідентифікації товарів, розміщених у митний режим переробки в продуктах переробки, а також встановлюється строк переробки товарів на митній території України. Строк переробки товарів на митній території України встановлюється митним органом під час надання дозволу підприємству-резиденту, виходячи з тривалості процесу переробки товарів та розпорядження продукцією їх переробки, але, як правило, не може бути більшим ніж 90 днів. Виходячи з технологічних особливостей переробки, Кабінет Міністрів України за поданням відповідного міністерства або іншого центрального органу виконавчої влади може встановлювати інші строки переробки товарів [2].

Видачі дозволу на ввезення та переробку товарів у режимі переробки або дозволу на виконання окремих операцій переробки товарів може передувати огляд територій, приміщень складів та інших місць, де знаходяться або можуть знаходитися товари й транспортні засоби, що підлягають митному контролю, чи провадиться діяльність, контроль за якою законом покладено на митні органи.

У міжнародній практиці учасникам зовнішньоторговельних відносин може надаватися генеральний дозвіл на переробку товарів на митній території [1]. Такі учасники зовнішньоторговельних відносин повинні мати позитивну репутацію в митних органах у частині дотримання вимог митного законодавства. Законодавством України також визначено, коли зовнішньоекономічний договір, на підставі якого здійснюватиметься переробка, передбачає ввезення товарів для переробки окремими партіями протягом певного періоду на однакових умовах, то за бажанням заявника режиму та за умови відсутності застосованих відповідно до ст. 37 Закону України “Про зовнішньоекономічну діяльність” спеціальних санкцій до заявника режиму, переробника або іноземних суб’єктів господарської діяльності дозвіл може надаватися на обсяг товарів, визначений зовнішньоекономічним договором. Строк дії такого дозволу не повинен перевищувати одного року [4]. Для митних органів застосування зазначеної процедури дає змогу скоротити потребу в людських ресурсах, а також скоротити час на розгляд звернень щодо видачі великої кількості дозволів.

Митне оформлення товарів у режимах переробки здійснюється митним органом, що дав дозвіл на ввезення та переробку товарів у режимі переробки або дозвіл на вивезення та переробку товарів у режимі переробки із застосуванням ВМД, заповненої в установленому законодавством України порядку. Контроль за дотриманням митного режиму переробки в цілому здійснюється митним органом, що дав дозвіл на ввезення (вивезення) та переробку товарів у режимі переробки. Переміщення товарів, розміщених у митний режим переробки, або продуктів переробки здійснюється з дозволу та під контролем митних органів [2].

Національним законодавством передбачається, що продукти переробки (компенсаційні продукти), які вивозяться, були отримані в результаті переробки раніше ввезених товарів. Досить важливим аспектом застосування митного режиму переробки є те, що Конвенцією передбачено можливість здійснення еквівалентної компенсації. При цьому митні органи дозволяють здійснення режиму переробки без попереднього ввезення іноземних товарів із використанням еквівалентних товарів у країні, де здійснюватиметься переробка. У випадках, коли дозволяється еквівалентна компенсація, митні органи повинні дозволяти вивезення до ввезення товарів для переробки на митній території. При цьому митні органи визначають строк, коли імпортовані товари мали бути заявлені в митний режим переробки. У випадках, коли дозволялося попереднє вивезення товарів, митний режим завершувався після ввезення товарів для переробки та реєстрації відповідної декларації.

Для створення сприятливих умов для суб’єктів торговельних відносин та скорочення часу, необхідного для повернення раніше сплачених податків і мит відповідно до митного режиму повернення, Конвенцією передбачено можливість отримання дозволу на переробку після фактичного ввезення товарів та їх випуску для вільного обігу. При цьому митні органи мають упевнитись, що вимоги учасника торгівлі правомірні, а документація забезпечує проведення перевірки та аудиту. Під час розгляду питання щодо повернення раніше сплачених податків і мита митні органи залишають за собою право враховувати будь-які обмеження у термінах, установлених для повернення податків та мита.

Завершення режиму “переробка на митній території України” здійснюється шляхом вивезення продуктів переробки (компенсаційних продуктів) однією або декількома партіями. За зверненням зацікавленої особи митні органи можуть дозволити вивезення товарів у тому ж стані, в якому вони були ввезені для переробки. Незважаючи на те, що вивезення продуктів переробки (компенсаційних продуктів) – це звичайний спосіб завершення переробки на митній території, національним законодавством може передбачатися розміщення товарів в інший митний режим, наприклад випуск для вільного обігу (імпорт). Під час декларування товарів для вільного обігу подається нова декларація. При цьому до товарів застосовуються всі заборони та обмеження, які не застосовувались під час декларування товарів відповідно до митного режиму “переробка на митній території”. Конвенцією передбачено, що у випадках, коли вивезення компенсаційних продуктів не здійснюється, сума податків на імпорт не повинна перевищувати суми, яка б застосовувалась до товарів, увезених для переробки [1]. Слід зазначити, що такий порядок оподаткування продуктів переробки (компенсаційних продуктів) не передбачений національним законодавством – товари (продукти переробки), які випускаються у вільний обіг на території України, розглядаються як такі, що були ввезені на митну територію.

Висновки. Ураховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що імплементація національних правил та вимог, якими встановлено порядок застосування митного режиму “переробка на митній території” до стандартів, визначених Конвенцією Кіото, дозволить скоротити час, необхідний для здійснення митних процедур, уніфікувати митні правила, зменшити податкове навантаження на учасників зовнішньої торгівлі та створити сприятливі умови для розвитку зовнішньоторговельних відносин.

Література

1. Протокол про внесення змін до Міжнародної конвенції “Про спрощення та гармонізацію митних процедур” від 26 червня 1999 р. в м. Брюсселі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Інформ.-прав. система “Ліга” : www.liga.net.
2. Митний кодекс України : [від 11 липня 2002 р. № 92-IV] // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 38–39. – Ст. 288. – Зі змінами ; ост. ред. 07.10.2010 р.

3. Про приєднання України до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур : Закон України від 5 жовт. 2006 р. № 227-V [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.

4. Про затвердження Порядку застосування митних режимів переробки на митній території України та переробки за межами митної території України : наказ Державної митної служби України від 13 вересня 2003 р. № 609 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : “Ліга” : www.liga.net ; зі змінами ; ост. ред. 11 березня 2010 р.